

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

2003 TÜRKİYE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ BİLANÇOSU

I. YAŞAM HAKKI		
I.2. Yargısız İnfaz		
I.2.1. Dur İhtarına uymadığı gerekçesiyle güvenlik güçleri tarafından öldürülen ve yaralananlar	13 ölü	7 yaralı
I.2.2. Silah Kullanma Yetkisinin İhlali	16 ölü	26 yaralı
I.2.3. Yargısız İnfaz	3 ölü	-
I.2.4. Köy Korucuları Tarafından Öldürülen-Yaralanan	12 ölü	16 yaralı
Toplam	44 ölü	49 yaralı
I.3. Cezaevlerinde Ölümler		
İntihar	11 kişi	
Açlık Grevi Sonucu Ölüm	2 kişi	
Kendini Yakma	1 kişi	
Mahkumlar Tarafından Öldürülen / Yaralanan	3 ölü	11 yaralı
Tedavi Edilmedikleri İçin Hayatını Kaybeden	3 kişi	
Toplam	20 ölü	11 yaralı
I.4. Gözaltında Ölümler	2 kişi	
I.4.1. Gözaltında Ölüm Davaları	10 dava	
I.5. Faili Meçhul Saldırıları	50 ölü	3 yaralı
I.6. Kaybedilenler	2 kişi	
Ölü Olarak Bulunanlar	1 kişi	
I.7. Kuşku Ölümler	6	
I.8. Resmi Hata ve İhmal		
Polis ve asker intiharları	18 kişi	
İntihar teşebbüsü	3 kişi	
I.9. Saldırıya Uğrayanlar		
Saldırıya Uğrayan Öğrenciler	99 öğrenci	
Saldırıya Uğrayan Gazeteciler	66 kişi	
Saldırıya Uğrayan Siyasal Parti Üye / Yöneticileri	11 kişi	
Saldırıya Uğrayan Öğretmenler	11 kişi	
Saldırıya Uğrayan Sendikacılar	8 kişi	
Saldırıya Uğrayan Dernek, Vakıf Üyeleri	8 kişi	
Yerel Yöneticiler	9 kişi	
Diğer	15 kişi	
Toplam	222 kişi	
I.10. Silahlı Çatışmalar	104 ölü	76 yaralı
I.11. Yasadışı Örgüt Cinayetleri, Yaralanmalar	57 ölü	755 yaralı
I.12. Mayın ve sahipsiz bomba patlaması sonucu ölüm ve yaralanmalar	20 ölü	50 yaralı
Yaşamını yitiren sığınmacı ve göçmenler	99 ölü	

I.13. İşkence, Kötü Muamele, Onur kırıcı ve Küçük Düşürücü Davranış ve Cezalandırma	
I.13.1. Gözaltında İşkence ve Kötü Muameleye Maruz Kalanlar	818
I.13.2. Köy korucuları tarafından yapılan işkence ve kötü muamele	30
I.13.3. Gözaltı Yerleri Dışında İşkence ve Kötü Muamele	241
Cezaevlerinde İşkence Görenler	113
I.13.4. Tehdit ve Ajanlık teklif Edilenler	189
I.13.5. Toplumsal Gösterilerde Güvenlik Güçlerinin Müdahalesi Sonucu Dövülen ve Yaralananlar	458
Toplam	1849 kişi
I.14. Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddet	
Kayıp İddiaları	5
Ölü Olarak Bulunanlar	3
I.14.1. Kadın ve Çocuk İntiharları	61 (20'si çocuk)
İntihara Teşebbüs edenler	21 (5'i çocuk)
I.14.2. Namus Cinayetleri	40 ölü / 7 yaralı
I.14.3. Aile İçi Şiddet	37 ölü / 14 yaralı
I.14.4. Kadına Yönelik Şiddet	10 (tecavüz, cinayet ve yaralama)
I.14.5 Çocuğa Yönelik Şiddet ve Tecavüz	18
II. KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ ve GÜVENLİĞİ	
II.2. Gözaltına alınanlar	9648
Gözaltına alınan sığınmacı ve göçmenler	2758
Toplam	12406
II.3. Tutuklananlar	1196
III. İltica Hakkı (Sınırdışı edilenler)	98
IV. İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ	
IV.2. Yasaklanan Yayın ve Etkinlikler	
IV.2.1. Yasaklanan Afiş ve bildiriler	29 (afiş, bildiri ve döviz olmak üzere toplam 40 ilde)
IV.2.2. Yasaklanan Müzik kasetleri	198 (toplam 4 ilde)
IV.2.4. Toplatılan ve Yasaklanan Kitaplar	23 kitap
IV.2.5. Toplatılan ve Yasaklanan Dergiler	25 dergi (toplam 87 sayı)
IV.2.6. Toplatılan Gazeteler	10 gazete (toplam 37 sayı)
Toplam	285
IV.2.7. Kapatılan Gazete ve Dergi	24 (2 derginin yayını durduruldu, 14 dergi ve 8 gazete toplam 192 gün kapatıldı, 2 internet sitesinin Türkiye'den girişi engellendi)
IV.2.3. Soruşturma Açılan /İzin verilmeyen Sanat Etkinlikleri	26 (12 konser, 5 tiyatro oyunu, 5 film gösterimi, 1 şölen, 1 müzikal, 1 gösteri ve 1 kitap fuarı)
IV.2.8. Baskına uğrayan gazete ve yayın organları	30 (gazete, dergi bürosu, kültür ve sanat merkezi)
IV.3. RTÜK Uygulamaları	
IV.3.1. Yayın Durdurma Cezası verilen Televizyon ve Radyolar	11 TV ve 10 radyo toplam 480 gün kapatıldı ve 10 kez program durdurma cezası verildi
IV.3.2. Yasal İşlem Yapılmasına Karar verilenler	13 (7 radyo ve 6 televizyon)
IV.3.3. Savunması İstenen Televizyon ve Radyolar	19 (15 TV ve 4 radyo)
IV.3.4. Uyarı verilenler	79 (56 TV ve 23 radyo)

IV.4.Düşüncelerini İfade Edenlere Karşı Açılan Soruşturmalar	2003 yılında 155 soruşturma açıldı. 3'ü çocuk 11 kişi hakkında açılan 16 soruşturma takipsizlikle sonuçlandı. 12 öğretmene uyarı cezası verildi. 1 kişi üç yıl kademe durdurma cezası aldı. 2 kişiye maaş kesme cezası verildi.
IV.5.Düşüncelerini İfade Edenlere Karşı Açılan Davalar	2003 yılında görülen 172 davada 882 kişi hakkında 3545 yıl 3 ay hapis cezası istendi
2003 Yılında Açılan Davalar	2003 yılında açılan 153 davada yargılanan 851 kişi için toplam 3107 yıl hapis istendi.
TCK 168. Madde	7 (toplam 23 kişi)
TCK 169. Madde	40 (toplam 308 kişi)
TCK 312. Madde	19 (toplam 112 kişi)
TCK 159. Madde	10 (toplam 32 kişi)
T.M.K 6,7 ve 8. Maddeler	10 (toplam 18 kişi)
Diğer	67 (toplam 358 kişi)
Devam Eden Davalar	2003 yılı öncesinden devam eden 129 davada yargılanan 592 kişi hakkında toplam 1439 yıl hapis cezası istendi.
2003 Yılında Sonuçlanan Davalar	2003 yılında sonuçlanan 134 davada 232 kişi beraat etti. 283 kişi toplam 276 yıl 4 ay 4 gün hapis ve 309 milyar 861 milyon 740 bin TL para cezasına çarptırıldı.
VI. TOPLANTI ve GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜ	
VI.2. Güvenlik Güçleri tarafından Müdahale edilen Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri	52 (protesto, basın açıklaması, yürüyüş, miting ve gösteri)
VI.3. İzin verilmeyen etkinlikler	45 (panel,yarışma, miting, barış masası, mektup ve imza kampanyaları vb.)
Açılan Soruşturmalar	20 (toplam 220 kişi)
2003 Yılında Açılan Davalar	2003 yılında açılan 32 davada 855 kişi hakkında toplam 2266 yıl hapis cezası istendi.
Devam Eden Davalar	2003 yılı öncesinden devam eden 14 davada 427 kişi hakkında 560 yıl 6 ay hapis cezası istendi.
Sonuçlanan Davalar	Sonuçlanan 12 davada 131 kişi beraat etti. 171 kişi 324 yıl 6 ay hapis ve 5 milyar 12 milyon 48 bin TL para cezasına çarptırıldı. Verilen 307 yıl hapis cezası ertelendi.
VII.ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ	
VII.2.1. Baskına Uğrayan Siyasi Kuruluş	46 (HADEP,DEHAP, Özgür Toplum Partisi, TKP ve CHP)
VII.2.2. Kapatılan Örgütler	2 (HADEP ve BIS sendikası)
VII.2.3. Kapatılma Davası Açılan Siyasal Partiler	8 (ANAP, CHP ve LDP'nin kapatılması istemiyle açılan soruşturmalar delil yetersizliğinden kapatıldı, DEHAP, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP), Türkiye Özgürsü İle Mutludur Partisi ve Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP) hakkındaki davalar devam ediyor, DEHAP'ın Şırnak ilçesi Kasrik Beldesi de Valilik tarafından kapatıldı)
VII.4.4. Baskına Uğrayan Sivil Toplum Örgütleri	12 (6 Dernek, 4 Kültür Merkezi, 1 Sanat Merkezi, 1 eğitim çalışması)
VIII. EKONOMİK ve SOSYAL HAKLAR	
VIII.2. Siyasi ve Ekonomik Nedenlerle İşten Çıkarılanlar	18.671 kişi (50 kişi eksik tazminat aldı, 648 kişiye ihtar verildi)
VIII.3. Çalışma Koşulları	
Sürgün Edilenler	736 kişi
VIII.4. İş sağlığı-İş güvenliği	
İş Kazalarında Ölenler	138 kişi
İş Kazalarında Yaralananlar	590 yaralı

1999 - 2003 yılları Ocak -Aralık dönemlerinde bazı hak kategorilerinde insan haklarının durumu

İHLAL	1999	2000	2001	2002	2003
Yaşam Hakkı					
Faili meçhul cinayetler sonucu ölümler	212	145	160	75	50
Yargısız infaz/işkence sonucu/koy korucuları tarafından/kuşkulu ve gözaltında ölümler	205	173	55	40	44
Çatışmalarda ölümler	857	147	92	30	104
İşkence ve kötü muamele	594	594	862	876	1391
Gözaltına alınanlar	50318	35007	44181	31217	12406
Tutuklamalar	2105	1937	2955	1148	1196
Düşünce/İfade/Örgütlenme/İnanç Özgürlüğü ve Gösteri -Toplantı					
Kapatılan kitle örgütü, siyasi kuruluş, yayın organı, kültür merkezi	169	130	146	127	47
Baskına uğrayan kitle örgütü, siyasi kuruluş, yayın organı, kültür merkezi	266	156	216	83	88
Toplatılan ve yasaklanan yayın	283	244	341	169	285
İstenen hapis cezası(Açılan davalar)	166 kişi için 525 yıl 23 ay	418 kişi için 1736 yıl 11 ay	3473 kişi için 5583 yıl 2 ay	2498 kişi için 6155 yıl 8 ay hapis ve 108 milyar TL para cezası	1706 kişi için toplam 5373 yıl hapis
Verilen hapis cezası(sonuçlanan davalar)	587 yıl	474 yıl 6 ay	97 kişiye 209 yıl 2 ay	228 kişiye 362 yıl 7 ay hapis ve 144 milyar 164 milyon TL para cezası	454 kişiye toplam 600 yıl 6 ay 4 gün hapis ve 314 milyar 873 milyon 788 bin TL para cezası